

Tillaga að breytingu á Svæðisskipulagi Miðhálandis
Íslands 2015 vegna virkjana á veituleið
Blönduvirkjunar í Húnavatnshreppi
Lýsing

Október 2014

Inngangur

Sveitarstjórn Húnavatnshrepps samþykkti 6. ágúst 2014 að óska eftir að Skipulagsstofnun geri breytingu á Svæðisskipulagi Miðhálandis Íslands 2015 til samræmis við fyrirbyggjandi tillögu að breytingu á Aðalskipulagi Húnavatnshrepps 2010-2022 vegna þriggja virkjana á veituleið Blönduvirkjunar. Þann 18. ágúst 2014 samþykkti sveitarstjórn síðan umrædda aðalskipulagsbreytingu að lokinni auglýsingu og afgreiddi hana til Skipulagsstofnunar með ósk um staðfestingu.

Þar til landsskipulagsstefna hefur leyst svæðisskipulag miðhálandisins af hólmi er Skipulagsstofnun heimilt að gera breytingar á svæðisskipulaginu til samræmis við tillögur að breytingu á aðalskipulagi, „þegar breytingin felur ekki í sér nýja stefnumörkun um landnotkun“. Að mati stofnunarinnar samræmist fyrirhuguð breytingartillaga meginstefnu svæðisskipulagsins en kallar á breytingu á ákvæðum á skipulagsupprætti og í kafla 6.3 og 6.4 í greinargerð.

Lýsingin er unnin af Skipulagsstofnun sbr. 4. tl. bráðabirgðaákvæða skipulagslaga og 2. mgr. 6. gr. laga um umhverfismat áætlana.

Viðfangsefni

Til að nýta óvirkjað fall á núverandi veituleið Blönduvirkjunar milli Blöndulóns og Gilsárlóns er fyrirhugað að reisa allt að þrjár nýjar virkjanir, þ.e. Þramarvirkjun (12 MW), Friðmundarvirkjun (11MW) og Kolkuvirkjun (8MW). Áætlað uppsett afl er 31 MW og heildarorkugeta um 194 GWh/a. Þramarvirkjun er neðan marka svæðisskipulags miðhálandisins og er því ekki hluti þeirrar breytingartillögu sem hér er lýst. Í gildandi svæðisskipulagi er hvorki mörkuð stefna um efnisnámur/efnislosunarsvæði né um flutningskerfi raforku undir 132 kV og eru slíkar framkvæmdir sem tengjast fyrirhuguðum virkjunum því heldur ekki hluti þessarar svæðisskipulagsbreytingar.

Mannvirki sem tengjast fyrirhuguðum virkjunum innan svæðisskipulags miðhálandis og hafa áhrif á efni þess og framsetningu eru stöðvarhús Kolkuvirkjunar ásamt að- og frárennslisskurðum og stöðvarhús Friðmundarvirkjunar ásamt stíflu, lóni og veituskurðum milli Smalatjarnar og Austara-Friðmundarvatns auk vega að virkjununum.

Tengsl við aðra áætlanagerð

Blönduveita er í orkunýtingarflokki samkvæmt áætlun um vernd og orkunýtingu landsvæða (rammaáætlun), sem samþykkt var á Alþingi í janúar 2013.

Ferli mats á umhverfisáhrifum virkjana á veituleið Blönduvirkjunar samkvæmt lögum nr. 106/2000 er á lokastigi, en Landsvirkjun skilaði matsskýrslu til Skipulagsstofnunar 12. september 2014 og mun álit Skipulagsstofnunar liggja fyrir um mánaðarmót október/nóvember. Sjá <http://www.skipulagsstofnun.is/umhverfismat/framkvaemdamat/frummatsskyrsla/nr/749#fath>

Jafnframt liggur fyrir tillaga að breytingu á aðalskipulagi Húnavatnshrepps vegna Blönduveitu, sjá <http://hunavatnshreppur.is/forsida/page/skipulagsmal>

Frekari gagnaöflun

Ekki er ráðgert að afla frekari upplýsinga eða gagna vegna svæðisskipulagsbreytingarinnar en þegar liggja fyrir vegna aðalskipulagsbreytingar og mats á umhverfisáhrifum framkvæmdanna.

Umhverfismat

Eins og að framan greinir er mat á umhverfisáhrifum þeirra framkvæmda, sem svæðisskipulagsbreytingin tekur til, á lokastigi. Umhverfismat svæðisskipulagsbreytingarinnar mun byggja á niðurstöðum þess.

Umhverfi og aðstæður á skipulagssvæðinu

Svæðið sem skipulagsbreytingin nær til er að mestu skilgreint sem „önnur svæði“ í svæðisskipulaginu. Um þau segir: „landsvæði sem eru fremur fábreytt að náttúrufari og landslagi og eru ekki tekin frá til sérstakrar nýtingar. Sum þessara svæða geta öðrum fremur komið til álita sem byggingarsvæði við endurskoðun skipulagsins“. Aðliggjandi svæði eru hins vegar skilgreind sem „almenn verndarsvæði“. Um þau segir: „fela í sér alhliða verndargildi sem tekur til náttúruminja, þjóðminja og mikilvægra lindasvæða. Ennfremur svæða með mikið útivistargildi, m.a. jaðarsvæði að byggð“.

Landslag heiðanna er mótað af framrás jökla þar sem skiptast á ávalar hæðir og ásar, lægðir og stöðuvötn. Berggrunnur er víðast hulinn jökulruðningi og jarðvegur er yfirleitt þunnur nema þar sem er votlendi. Vötnin hafa myndast í dældum milli jökulruðninga og hafa lítið vatnasvið en þau eru ólík að gerð bæði vatnalega og líffræðilega. Þegar veituleið Blönduvirkjunar var gerð var eftirfarandi vötnum raskað: Gilsvatni, Austara-Friðmundarvatni, Smalatjörn og Þrístiklu. Auðkúluheiði er meðal best grónu hálendissvæða landsins en gróðurfarið fremur fábreytt. Víðáttumikið votlendi er á nærsvæði veituleiðarinnar, sem er mikilvægt á landsvísu vegna þess hversu óalgengt það er á miðhálandinu. Heiðarnar hafa verið nýttar til búfjárbætur. Blanda er jökulá með upptök í Hofsjökli en aurburður hefur breyst mikið í henni eftir virkjun og fellur grófasta efnið að mestu til í Blöndulóni (meðal aurburður 58 þús/t/á)¹. Fjórar tegundir ferskvatnsfiska finnast á svæðinu og laxinn gengur nú greiðar upp ána sökum minnkandi aurburðar. Við könnun á svæðinu sáust 14 tegundir fugla og eru 6 þeirra taldir líklegir varpfuglar².

Tvö friðlýst svæði eru í nágrenni þess svæðis sem breytingin nær til: Blöndugil, Vallgil og Rugludalur þar sem eru hrikaleg gljúfur með gróðursælum hvömmum og birkikjarri og Eyjavatn og Vestara-Friðmundarvatn sem eru grunn og gróskumikil. Blöndulón og umhverfi þess er skilgreint sem hverfisverndarsvæði (H20) í gildandi aðalskipulagi Húnavatnshrepps og felur það í sér að mannvirkjagerð skuli haldið í lágmarki og þess gætt að hún leiði til eins lítillar röskunar og kostur er. Fornminjar hafa verið skráðar á veituleiðinni og eru þær 26 og tengjast aðallega beit eða veiðum, s.s. sel, réttir, vegir og gangnamannaskálar.

Á veituleiðinni og aðliggjandi svæðum er stunduð útivist og ferðamennska sem einkum tengjast veiði, hestamennsku og ferðum um Kjöl.

¹ Svanur Pálsson og Guðmundur Vigfússon 1999. Framburður svifaurs í Blöndu, Unnið fyrir Landsvirkjun. Orkustofnun, OS-990909 og Hákon Aðalsteinsson 2012. Aurburður (svifaur) í Blöndu fyrir og eftir Blönduvirkjun (drög). Minnisblað, október 2011.

² Arnór Þ. Sigfússon 2013. Fuglar á veituleið Blönduvirkjunar. Könnun á framkvæmdasvæði fyrirhugaðra virkjana. LV-2013-110, 10 bls.

Þættir sem líklegir eru til að valda áhrifum

Áhrifasvæði fyrirhugaðra framkvæmda, bæði á framkvæmdatíma og á rekstartíma virkjana á veituleið Blönduvirkjunar, ræðst af eftirfarandi þáttum:

- Bein áhrif framkvæmda á jarðmyndanir, gróður og dýralíf.
- Áhrif framkvæmda á landslag.
- Áhrif framkvæmda á landnotkun.

Þeir þættir fyrirhugaðra framkvæmda sem taldir eru hafa áhrif á umhverfi og stefnu Svæðisskipulags Miðhálandis Íslands, bæði á framkvæmda- og rekstartíma, eru:

- Mannvirkjagerð (stöðvarhús, stífla, skurðir, lón, efnistaka vegna veituskurða, vegagerð).
- Umferð vinnuvéla á framkvæmdatíma.

Umhverfisþættir

Eftirfarandi umhverfisþættir hafa verið skilgreindir vegna mats á umhverfisáhrifum fyrirhugaðra framkvæmda við virkjanir á veituleið Blönduvirkjunar. Að neðan er gerð grein fyrir hvaða umhverfisþætti er ástæða til að meta með hliðsjón af stefnu Svæðisskipulags Miðhálandis Íslands.

Umhverfisþáttur	Þörf á að meta	Skýringar
Jarðmyndanir	Nei	Jarðmyndanir eru fábreyttar á Auðkúluheiði. Engum sérstæðum jarðmyndunum verður raskað.
Vatnafar	Nei	Rennsli á núverandi veituleið mun ekki breytast frá því sem nú er og ekki heldur flóð. Breytingar sem verða á rennsli tengjast breytingum á veituskurðum.
Gróður	Já	Auðkúluheiði er vel gróið mólendi og mikið er um votlendi. Nýir veituskurðir og efnislosun vegna þeirra (haugsetning) er líklegt til að breyta gróðurfari á svæðinu. Votlendi mun raskast við framkvæmdirnar.
Fuglar	Já	Deilisvæði sem Auðkúluheiði tilheyrir hefur mikið og fjölbreytt fuglalíf. Nýir veituskurðir og stöðvarhús eru líkleg til að skerða varpland og búsvæði fugla.
Vatnalíf	Já	Gera má ráð fyrir röskun á lífríki vatna á veituleið vegna efnistöku og rofs úr nýjum veituskurðum. Nýtt líf mun þróast í lóni sem gert verður vegna Friðmundarvirkjunar og gera má ráð fyrir að breyting verði á Gilsvatni þegar hætt verður að miklu leyti að veita jökulvatni í vatnið.
Fornleifar	Nei	Engar merkar fornminjar eru á veituleið Blönduvirkjunar og framkvæmdasvæði fyrirhugaðra virkjanaframkvæmda.
Hljóðvist	Nei	Vegna framkvæmdanna mun verða hávaði frá aukinni umferð vinnuvéla um Kjalveg. Líklegt er að hljóðstig verði sambærilegt því sem nú er vegna reksturs Blönduvirkjunar og veituleiðar hennar.
Landslag	Já	Vestan við fyrirhugað virkjanasvæði eru ósnortin víðerni. Nýir veituskurðir, bygging stöðvarhúsa og efnislosun vegna framkvæmdanna (haugsetning) munu breyta ásýnd lands og er líklegt til að hafa áhrif á upplifun útivistarfólks og ferðamanna sem leið eiga um Auðkúluheiði.
Samfélag	Nei	Rekstur nýrra virkjana munu ekki skapa störf umfram það sem nú er.
Landnotkun	Já	Mikilvægar reiðleiðir liggja um Auðkúluheiði, nærri fyrirhugðum framkvæmdum við virkjanir á veituleið Blönduvirkjunar.

Viðmið og vægiseinkunnir

Við umhverfismat fyrirhugaðra breytinga á Svæðisskipulagi Miðhálandis Íslands verður lagt mat á hvort líkleg áhrif teljast jákvæð eða neikvæð með tilliti til breytinga frá grunnástandi umhverfisins, samlegðar með öðrum framkvæmdum og samræmis við megin stefnu svæðisskipulagsins.

Ferli skipulagsbreytingarinnar

- Ósk Húnavatnshrepps um breytingu á svæðisskipulagi miðhálandisins vegna Blönduveitu, ágúst 2014
- Vinnsla lýsingar hjá Skipulagsstofnun, september/október 2014.
- Lýsing send umsagnaraðilum 27. október 2014 með ábendingafresti til 10. nóvember 2014. Einnig kynnt á vef Skipulagsstofnunar.
- Vinnsla tillögu hjá Skipulagsstofnun, október/nóvember 2014.
- Auglýsing tillögu og kynning fyrir umsagnaraðilum 17. nóvember 2014 með fresti til athugasemda til 31. desember 2014.
- Afgreiðsla tillögu til staðfestingar umhverfis- og auðlindaráðherra 14. janúar 2015.
- Frestur ráðherra til að staðfesta er 3 mánuðir.

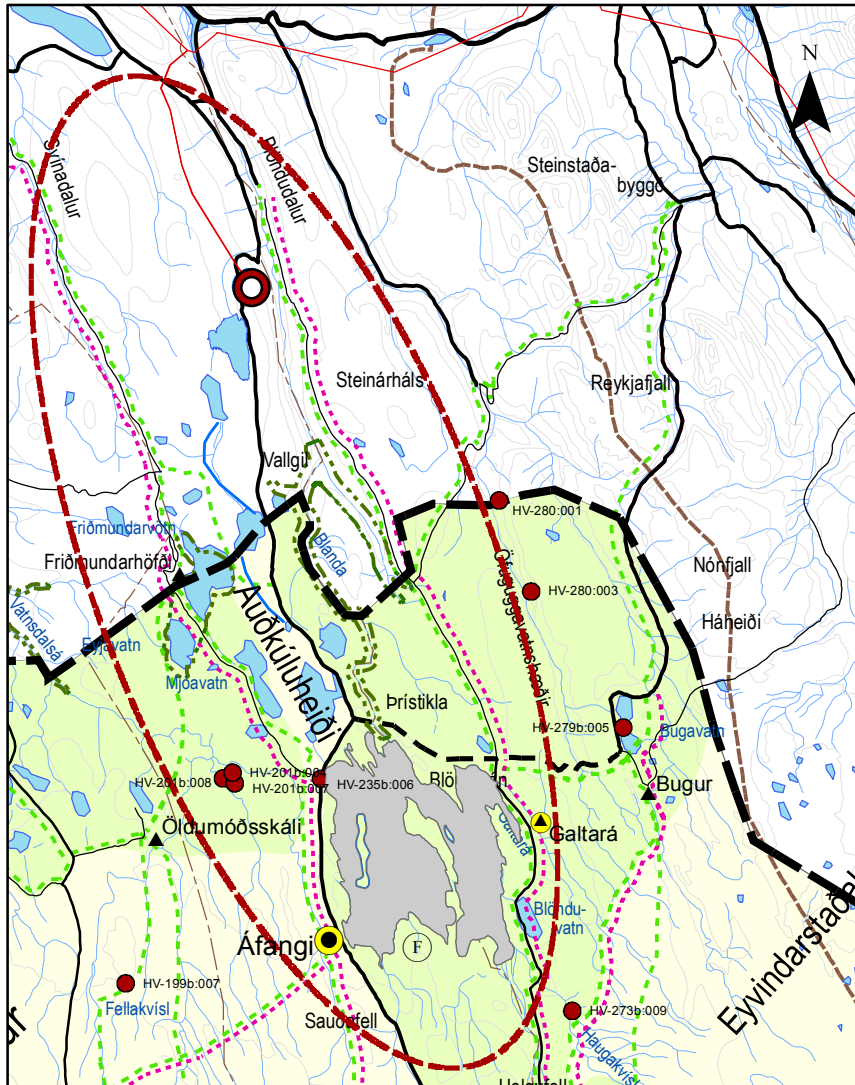
Lýsing og tillaga verða kynnt eftirtöldum umsagnaraðilum:

Húnavatnshreppi, Ferðamálastofu, Fiskistofu, Landgræðslu ríkisins, Landsneti, Landsvirkjun, Minjastofnun Íslands, Orkustofnun, Samtökum ferðaþjónustunnar (SAF), Umhverfisstofnun og Vegagerðinni.

Breyting á Svæðisskipulagi Miðhálandis Íslands 2015

Á veituleið Blönduvirkjunar í Húnavatnshreppi

Myndin sýnir gildandi svæðisskipulag

Grunnupplýsingar

- Mörk skipulagsbreytingar
- Mörk sveitarfélaga
- Sýslumörk
- Mörk svæðisskipulags miðháðhálandis

Verndarsvæði

- Almenn verndarsvæði
- Svæði á náttúruminjaskrá
- Merkar fornminjar
- Önnur svæði

Orkuvinnslusvæði

- Núverandi miðlunarlón
- Núverandi orkuver
- Núverandi ganga- og skurðaleiðir
- Núverandi háspennulínur

Þjónustustaðir ferðamanna og önnur mannvirki

- Jaðarmiðstöðvar
- Skálar
- Fjallasel

Samgöngur

- Stofnvegir
- Tengivegir
- Aðalfjallvegir
- Fjallvegir
- Einkavegir og aðrar ökuleiðir
- Fyrirhugaðir aðalfjallvegir
- Flugvellir
- Meingönguleiðir
- Helstu reiðleiðir

1:350.000

27.10.2014